

отъ тѣхъ щѣше, сама по себе си, да вземе мѣстото си въ общото очертание на портрета, тъй както линиитѣ взематъ отъ само себе си мѣсто въ кристалитѣ въ момента на кристализираніето; и по таквъвъ способъ ние щѣхме да имаме вътрѣшни портретъ на Ботева въ видъ на чистъ и опрѣдѣленъ кристалъ.

Освѣтъ горния способъ историка-биографъ можеше да употрѣби и други по-легки и по-къси пѣтища за общата характеристика на Ботева. Можеше, напримѣръ, да преведе по-широкъ паралелъ между него и нему подобни поети, по дѣтнство, по ученичество, по авантюра, по дѣятелность, по талантъ и значение на неговата поезия въ българската книжнина, или пъкъ можеше да употрѣби най-краткия пѣтъ, като вземаше по маниерата на *Июлига Тена* вътрѣшния портретъ на героя си; въ този случай, щѣхме да имаме прѣдъ себе си единъ цѣленъ исторически портретъ, каквито сж. портретитѣ: *Дантонъ*, *Маратъ* и *Робеспьеръ* (гледай историческа характеристика на Тена). Нито едното, нито другото, нито третото е направилъ автора. Защо? — отговора на този въпросъ лежи въ научната неподготвеность на автора.

Има да възразимъ биографу върху два пункта отъ „вмѣсто прѣдсловието“ му:

1. На първа страница биографа казва: „*Христо Ботевъ е билъ чловѣкъ роденъ и прѣдначенъ да води подиръ себе си тѣлпитѣ, да заповѣдва и да прави епохи.*“ Отъ биографическия очеркъ нигдѣ се не вижда, че „Ботевъ води подиръ себе си тѣлпитѣ, заповѣдва и създава епохи“. Ако слѣдъ като дадѣше горната характеристика за Ботева, биографа бѣ прибързалъ да прибави: но не е водилъ тѣлпитѣ, защото ги е нѣмало въ Романия, а българскитѣ тѣли не се водятъ отъ поети, а отъ религиозни маниаци, като Хаджи *Ангелуизъ* и овчара *Ивайло*; че не е заповѣдвалъ, защото не е имало кому да заповѣдва; че не е създавалъ епохата за политическото възраждане, защото други бѣха я вече създали — то тогава ний щѣхме да се съгласимъ съ него, но сега има да му възразимъ: а) Ботевъ не е водилъ тѣлпитѣ. Защо? Защото българскитѣ тѣли, за които той работѣше и най-сетнѣ се пожертвува за тѣхната политическа свобода, не само че незнаяха неговото прѣдначение, като водителъ на българскитѣ тѣли, но, когато той се яви съ една шепа герои между тѣлпитѣ, за да ги свѣсти отъ дълбокия сънъ и отърве отъ робството, то тѣ, тѣлпитѣ, вмѣсте да го признаятъ за свой водачъ, обявиха се противъ него и прѣдадоха въ рѣцетѣ на *агата* неговитѣ другари — вѣстаници. Повтаряме: българскитѣ тѣли спѣха отъ дълбокия сънъ на петвѣковното робство, когато Ботевъ расиѣваше пѣснитѣ на *свободата* и извѣстяваше на тѣлнитѣ своето прѣдначение. Въ отговоръ на неговитѣ бунтовнически пѣсни, българскитѣ тѣли се почесваха задъ тила, прѣструваха се, че не му отбиратъ отъ пѣснитѣ, и по дълбоко забиваха дървеното си орало въ черната земя, облѣна съ кръвъ и сълзи отъ нѣколко робски поколѣния. б) Ботевъ не е заповѣдалъ никому, защото е нѣмало кому да заповѣдва; да заповѣдва на хѣшлацитѣ си другари, това е противъ неговитѣ принципи. Да се каже, че по негова заповѣдъ се събраха 200 души емигранти и подъ негова запо-